

ДЕРАТИЗАЦИЯ В ПРАКТИКАТА IV. ПОЛЕВА ДЕРАТИЗАЦИЯ

СТАНЧО ПЕТРОВ

DERATIZATION IN PRACTICE IV. FIELD DERATIZATION

STANCHO PETROV

АГРАРЕН УНИВЕРСИТЕТ, КАТЕДРА „АГРОЕКОЛОГИЯ”

Abstract

Field deratization is carry out in nature seats very often by endemic evidences. Preventive deratization is carrying out in camps, camping sites and other nature places before the beginning of active season.

Key words: deratization, nature seat, environment.

Дератизация на природни огнища. Провежда се при внезапно нарастване на числеността на гризачите в даден район или най-често по епидемични и епизоотични показания. Изтребителните мероприятия са насочени към ЕКЗАНТРОПНИТЕ ВИДОВЕ – обикновена горска мишка (*Sylvaemus sylvaticus*), жълтогърла горска мишка (*Sylvaemus flavicollis*), ръждива горска полевка (*Clethrionomys glareolus*), обикновена полевка (*Microtus arvalis*), воден плъх (*Arvicola terrestris*).

Най-подходящи сезони за провеждането на полева дератизация са ранната пролет (март-април) и късната есен (ноември-декември), след прибиране на селскостопанската вегетативна растителна маса, преди снежната покривка да прикрие дупките на гризачите. През другите сезони в случаите, когато се налага спешна дератизация по епидемични и епизоотични показания трябва предварително да се окоси тревната растителност, за да се разкрият дупките и другите укрития на гризачите.

Дератизаторите се нареждат в редица на разстояние 5-10 m един от друг (санитарно гребло) и всеки от тях обработва с препарат своя участък (полоса) по дължината на терена. За гористи райони разстоянията между дератизаторите е по-малко (5-6 m), а за открити площи с добра видимост (ливади, поляни, ниви) може да бъде по-голямо. Препаратите се носят с кофа и се залагат с лъжица в дупките на гризачите (средно по 1-2 супени лъжици), в хралупите на дърветата, под дънери, камъни, в основата на храстите. Подбират се недостъпни за полезните птици места. Примамките се прикриват с чимове, трева, клони и други подходящи средства.

Около купи слама, сено и складиран дървен материал се поставят дълговременни отровни точки в дератизационни сандъчета и други подобни укрития, разположени през 10-15 m помежду си. Препоръчва се отровните примамки да се поставят в парчета тръби с диаметър около 10 cm и периодично да се допълват и сменят с пресни. Добре е тръбите да се поставят по сухи места, за да не се разваля бързо примамката. Тръбите често се заравят от едната страна в земята, в основата на храсти и в наклонени терени край реки и канали, а отворът от другата страна е открит за поставяне на препаратите. Дозата за острите родентициди е 50-100 g (Цинков фосфид, Сцилирозид, Роданекс и др.) и 20-30 g за антикоагулантите (Клерат, Ланитокс и др.). Тръбите старателно се маскират с трева, клони, листа и др.

Приблизителните разходни норми при полевата дератизация е 300 g до 2 kg/ha отровни примамки или до 2 kg прахообразни родентициди, включени в подходящи формулации.

При пролетната дератизация се цели унищожаването на родителските двойки (продуценти), за да се предотврати появата на многочисленни потомства.

За полева дератизация се препоръчват разнообразни примамки: зърнени (овесени, пшеничени), овесени ядки, семена (от пипер, тиква, слънчоглед), шрот и царевична ярма. Добре е растителните семена предварително да се третират с 5-6 % слънчогледово масло за по-добро прилепване на родентицидния препарат и като атрактант за гризачите. Препоръчва се в биотопите, където преобладават водни плъхове и полевки да се използват прясно окосена люцерна, резенчета от ябълки, моркови, картофи, цвекло и други, смесени с родентициди. Днес при полева дератизация най-често се използват родентицидни парафинови блокчета и пелети с парафиново или восъчно покритие против мухлясане във влажна среда.

Дератизационното огнище се сигнализира с флагчета, ленти и предупредителни табели. Местното население се информира с листовки, съобщения по регионалното радио и други, за да се предотвратят случайни отравяния.

Активната профилактика и изстребителната дейност на временни постройки, бараки, къмпинги, лагери и други в района на природното огнище се извършват след окосяване на високите треви. Залагат се дълговременни отровни точки с остри родентициди или антикоагуланти, съгласно указанията за борба с гризачите в детски и ученически лагери и почивни станции.

Дератизация на детски, ученически и бригадирски лагери, къмпинги и почивни станции. Дератизацията на такива обекти изисква добре да се познават биологичните особености на екзантропните, хемисинантропните и синантропните гризачи, които се срещат в тези обекти. Санаториумите, почивните станции, къмпингите и лагерите за труд и почивка обикновено се намират в разнообразни природни биотопи край морето, различни сладководни водоеми, в планината и гората, край овощни и зеленчукови градини, горски разсадници и др. В тези места гризачите намират отлични условия за изхранване, размножаване и разселване. В повечето случаи

битовите и санитарно-хигиенните условия в тези обекти не са на ниво. Тоалетните са неканализирани, външни, случва се да няма достатъчно вода.

Прогнозата кога ще се появят масово гризачи, през кой сезон, в кой район е задължение на органите за растителна защита и на агрохимичните центрове. Борбата срещу дивите гризачи извън населените места е задача не само на регионалните растително-защитни органи, но и на здравните служби на РИОКОЗ, особено в регионите, където има природно-огнищни заболявания на *лептоспироза*, *бруцелоза*, *салмонелоза*, *Ку треска*, *хеморагична треска с бъбречен синдром* и др. Лекарите епидемиолози от РИОКОЗ анкетираят задължително всички случаи на такива заболявания. Те познават особеностите на такива райони и само с тяхно разрешение се разкриват бригадирски и почивни бази. Не се разрешава разкриването на обекти за труд и почивка в местности с природни огнища на зараза, в които през последните 4-5 години е имало случаи на заболявания, поради контакти с кърлежи, гризачи и др. Разкриването на нови лагери и къмпинги се разрешава след като местностите са оздравени, в тях няма случаи на зоонози и гризачите са с ниска плътност. Преди възстановяване на дейността на лагерите се извършва профилактична дератизация на региона в радиус 0,5 – 1 km от центъра и постоянно се поддържа бариерна дератизация с препарати.

Понякога в хижите, къмпингите и почивните бази сред природата се заселват сънливци (голям, горски и лешников сънливец). Смята се, че те са резервоари на *хеморагичния нефрозо-нефрит* в горски и планински биотопи, поради което тяхното присъствие е нежелателно в сградите, които хората обитават. Сънливците спят около 7-8 месеца през годината в подходящи убежища на таваните или в хралупите на дърветата. Улавят се с капани или се унищожават, според някои автори, с плодови и конфитюрени примамки с родентицид. Уловените или отровени животни се събират с гумени ръкавици и се изгарят.

Профилактичните мерки, които се предприемат в лагерите, къмпингите и другите обекти се подразделят на санитарно-хигиенни, битови, строително-технически, агротехнически и образователни. Активната профилактика срещу гризачите включва и интегрирани изстребителни действия с използването на химични препарати, механически средства и защитни мерки на биологичните регулатори на числеността на гризачите. Полезните птици и влечуги трябва да се познават и да се пазят – сова, кукумявка, бухал, сврачка, мишелов, смок-мишкар и др.

Литература

Аврамова С. (отг. ред.). Дезинфекцията в нашия дом. Справочник. София, изд. "Д-р Петър Берон", 1993.

Богданов В. Справочник по приложението на химичните средства и препарати за растителна защита. София, изд. „Земиздат“, 1965.

Курудимов П. Ръководство за унищожаване на вредните гризачи и насекоми. София, изд. „Земиздат“, 1967.

Ташева М., Контев Х. Справочник за борба с вредните гризачи. София, изд. "Виденов и син" – ООД, 1997